

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 22

1 maart 1962

No. 3

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: M. P. Peerdeman: Enige interessante en enige nieuwe vormen van Macrolepidoptera (p. 41). — P. J. Brakman: Korte coleopterologische Notities V (p. 46). — R. T. Simon Thomas: Enkele aantekeningen over het voorkomen van *Coptotermes hyaloapex* Holmgr. (Rhinotermitidae) in Nederlands Nieuw Guinea (p. 57). — J. P. Duffels: Vondsten van *Sigara selecta* Fieb. (Hemiptera Heteroptera) in Nederland (p. 59). — Literatuur (p. 60: Br. Theowald). — Korte mededelingen (p. 45: Verzoek; p. 56: J. T. Wiebes; p. 60: B. J. Lempke, S. de Boer, G. J. Flint).

Enige interessante en enige nieuwe vormen van Macrolepidoptera

door

M. P. PEERDEMAN

Aricia agestis Schiff., f. *uniformata* nov. Op de onderzijde ontbreekt op alle vleugels de witte omranding van de vlekken en op de achtervleugels het witte veegje, waardoor het geheel een veel eentoniger indruk maakt.

Holotype: ♂, Amsterdam, 10.VIII.1958, collectie-J. W. M. HEIJKE. Zie plaat, fig. 3.

Polyommatus icarus von Rottemburg, f. *albistria* Wright, 1941, *Entom.* 74: 150. Nieuw voor Nederland. Op de onderzijde van de voorvleugels loopt een helderwitte streep vanaf de bovenste basale vlek naar en even door de middencel-vlek. Het is een ♀ van de f. *caerulea* Fuchs. De vorm moet wel zeldzaam zijn. De auteur heeft zijn exemplaar op 15.VI.1930 gevangen te Grange-over-Sands, N.W.-Engeland, North Lancashire, en spreekt over enkele overgangen naar de vorm. GREER (1942, *Entom.* 75: 21) vermeldt één mooi ♂, gevangen op een afgelegen plek in de Tyrone Hills, Ierland, met „the white streak standing out clearly on the dark upperwings”, zonder overigens een naam te noemen.

♀, Amsterdam, 8.VIII.1960, in mijn collectie. Zie plaat, fig. 10.

Aglais urticae L., f. *quadripuncta* Birch, 1944, *Entom.* 77: 7. Nieuw voor Nederland. Op de voorvleugels bevindt zich, boven en onder de twee normale discale vlekken, nog een extra vlek, dus op iedere vleugel staan vier discale vlekken. De extra vlekken zijn duidelijk, maar kleiner dan de normale. De afwijking is zeldzaam. BIRCH kweekte de vorm uit rupsen van Kidderminster en één exemplaar bevindt zich in de collectie-S.G. CASTLE-RUSSELL (nu in het museum te Tring). Ik kweekte in het voorjaar van 1960 een nest van ongeveer 200 rupsen uit Amsterdam verder met brandnetel, waarop ze ook aangetroffen waren. De kweek vond plaats in de schaduw, doch verder onder normale omstandigheden. Ik kreeg daaruit medio juni 1960, behalve 2 exemplaren van f. *quadripuncta*, 3

exemplaren van *f. tripuncta* Raynor (reeds uit ons land bekend) en een aantal overgangen met geringe sporen van extra vlekken.

2 ♀♀, Amsterdam, 11 en 12.VI.1960, in mijn collectie. Zie plaat, fig. 1.

f. basi-milberti Reuss, 1910, *Entom.* 43 : 280. Nieuw voor Nederland. Op de bovenzijde van de voorvleugels is het basale gedeelte bedekt met zwarte en donkerbruine schubben tot de buitenkant van de middelste costale vlek en de buitenkant van de binnenrandsvlek, zoals bij de Amerikaanse soort *A. milberti*. De rest is normaal. De vorm is zeldzaam en uit de literatuur slechts éénmaal met zekerheid bekend. REUSS kreeg er in 1910 één uit verzamelde rupsen, die hij onder normale omstandigheden opkweekte.

♀, Amsterdam, 25.VIII.1959, in mijn collectie. Zie plaat, fig. 2.

Pararge aegeria L., *f. conjuncta* Schneider, 1950, *Polskie Pismo Entom.* 19 : 240. Op de bovenzijde van de achtervleugels zijn de vlek aan de voorrand en de vlek, die ongeveer in het midden van de vleugel staat, duidelijk met elkaar verbonden. De vorm is nog niet uit Nederland vermeld, maar gelet op de serie in het Zoölogisch Museum te Amsterdam, waarin 2 exemplaren voorkomen naast vele overgangen, neem ik aan, dat de vorm niet zeldzaam is.

♀, Laren-N.H., 12.V.1955. Zie plaat, fig. 4.

Hipparchia semele L., *f. albipuncta* nov. Op de onderzijde van de voorvleugels staan, tussen de twee ogen en evenwijdig aan de achterrand, twee duidelijke witte stippen, iets groter dan de pupil van de normale ogen. Verder normaal. In de collectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam trof ik verscheidene exemplaren aan, zowel mannetjes als wijfjes, die op de onderzijde van de voorvleugels 1 of 2 van bedoelde witte stippen vertoonden, doch meestal nauwelijks zichtbaar. Exemplaren met duidelijke stippen zijn blijkbaar niet gewoon.

Holotype: ♂, St. Anthonis, 24.VII.1960, in mijn collectie. Zie plaat, fig. 13.

Maniola jurtina L., *f. latimargo* nov. De donkere rand op de onderzijde van de voorvleugels aan de achter- en binnenrand aanmerkelijk verbreed.

Holotype: ♂, Amsterdam, 5.VI.1959, gevangen door J. W. M. HEIJKE en in mijn collectie. Zie plaat, fig. 12.

f. antiultrafulvescens Leeds, 1949, *Proc. Trans. South London ent. nat. Hist. Soc.* 1948—1949 : 101. De vorm is nieuw voor Nederland. Op de onderzijde van de voorvleugels is het basale gedeelte duidelijk donkerder, soms roodachtig. 2 ♂♂, Amsterdam, 25.VI.1958 en 6.VI.1959, in mijn collectie.

Pyronia tithonus L., *f. postalbipuncta* nov. Het oogje in de staarhoek op de bovenzijde van de achtervleugels is zonder zwarte omranding. De vorm is vermoedelijk niet gewoon. Behalve het holotype zag ik in de collectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam 1 ♂, Heinkenszand, 20.VII.1946.

Holotype: ♂, St. Anthonis, 22.VII.1960, in mijn collectie.

f. postcaeca nov. Het oogje in de staarhoek op de bovenzijde van de achtervleugels is ongekernd. De vorm is vermoedelijk gewoner dan de vorige; ik zag verscheidene exemplaren. De collectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam bevat 1 ♂, Langeweg, 10.VII.1930.

Holotype: ♂, St. Anthonis, 22.VII.1960, in mijn collectie.

Coenonympha pamphilus L., *f. bicolor* nov. Naam voor tweekleurige exemplaren, waarvan beide voorvleugels een andere kleur hebben dan beide achtervleugels, pathologische exemplaren uitgezonderd.

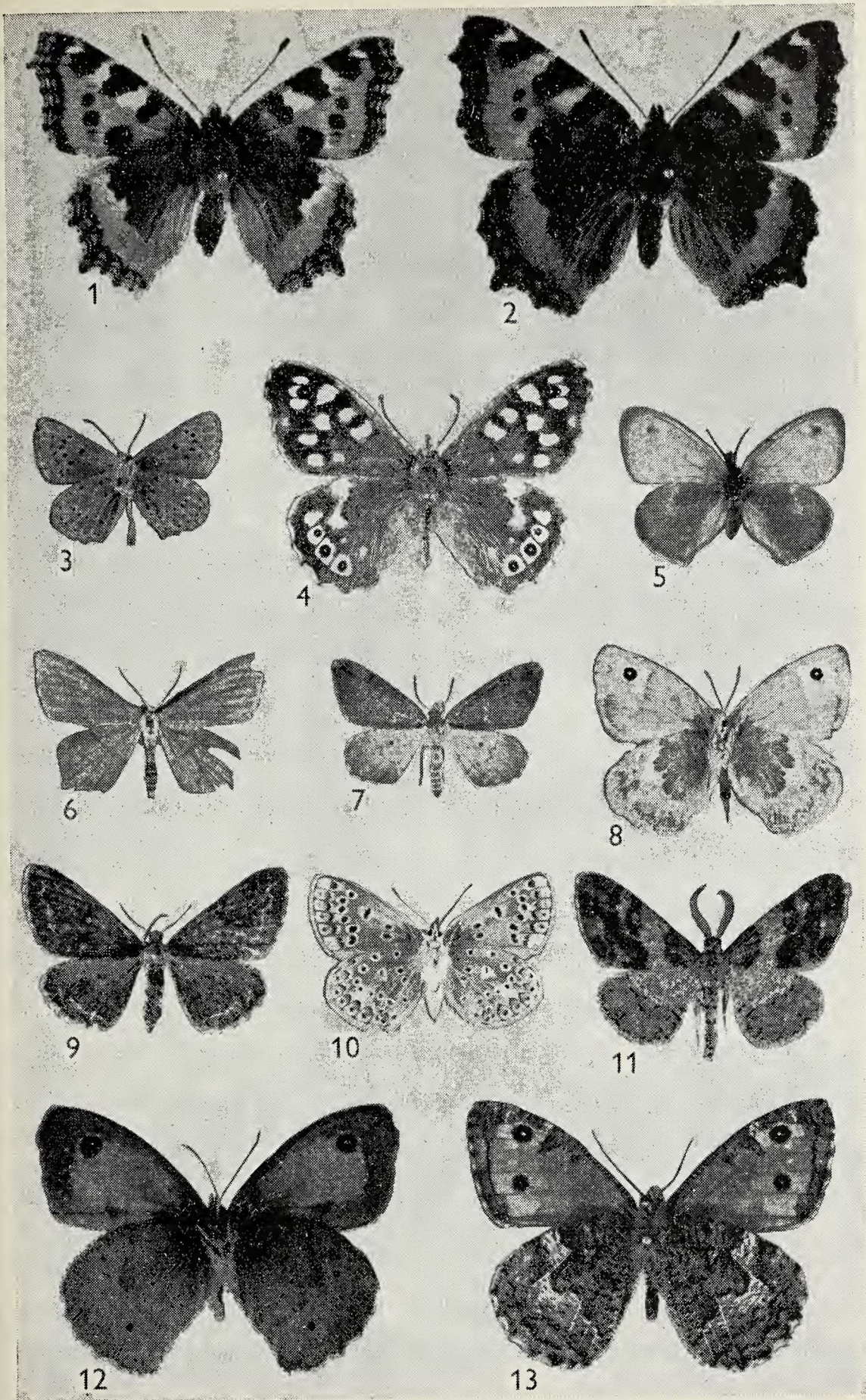

Fig. 1, 2. *Aglais urticae* L. 1. f. *quadripuncta* Birch; 2. f. *basi-milberti* Reuss. Fig. 3. *Aricia agestis* Schiff., f. *uniformata* nov. (holotype). Fig. 4. *Pararge aegeria* L., f. *conjuncta* Schneider. Fig. 5, 8. *Coenonympha pamphilus* L. 5. f. *bicolor* nov. (holotype); 8. f. *crasichervo* Leeds. Fig. 6. *Calothyranis amataria* L., f. *suffumata* Prout. Fig. 7. *Semiothisa liturata* Clerck, f. *nigra* nov. (holotype). Fig. 9. 11. *Peribatodes secundaria* Schiff. 9. f. *nigrata* Sterneck; 11. f. *contrastata* nov. (holotype). Fig. 10. *Polyommatus icarus* von Rottemburg, f. *albistria* Wright. Fig. 12. *Maniola jurtina* L., f. *latimargo* nov. (holotype). Fig. 13. *Hipparchia semele* L., f. *albipuncta* nov. (holotype).

Holotype: ♀, Amsterdam, 10.V.1959, gevangen door J. W. M. HEIJKE en in zijn collectie. Zie plaat, fig. 5. Op de bovenzijde hebben de voorvleugels de kleur van *f. pallida* Leeds en de achtervleugels zijn typisch van kleur. Onderzijde: de voorvleugels de kleur van *f. pallida* Leeds; de achtervleugels iets lichter dan normaal.

Allotype: ♂, Amsterdam, 6.VIII.1958 door mij gevangen en in mijn collectie. Bovenzijde: voorvleugels vrij licht doch typisch gekleurd; achtervleugels de kleur van *f. pallida* Leeds. Onderzijde: voor- en achtervleugels nagenoeg zonder tekening en met de kleur van *f. pallida* Leeds.

f. crassichevro Leeds, 1949, l.c.: 114, pl. VII, fig. 10. De vorm is nog niet uit Nederland vermeld. Op de onderzijde van de achtervleugels zijn de chevrons aan de binnenzijde van de buitenrand bruin of donkergrijs, scherp afstekend tegen de grondkleur en soms een aaneengesloten rij vormend langs de gehele achterrand. De figuur van LEEDS geeft een zwakke indruk van de vorm, reden waarom ik een door mij gevangen exemplaar afbeeld, dat sterker getekend is. Mijns inziens een vrij gewone vorm, hoewel de collectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam geen exemplaar bevat. De vorm komt bij beide geslachten voor, zowel bij de lichte als bij de donkere exemplaren. Vindplaatsen: Amsterdam, Amsterdamse Waterleidingduinen, Clinge en Brussel. In Amsterdam en de Amsterdamse Waterleidingduinen enkele exemplaren. In Clinge (Zeeuws-Vlaanderen) en Brussel, op welke plaatsen de onderzijde van de achtervleugels bij de meeste dieren warmer en dieper bruin van tint is, is de vorm gewoon. Afgebeeld is een ♀, Amsterdam, 20.VI.1959, in mijn collectie. Zie plaat, fig. 8.

f. postalbomargo Leeds, 1949, l.c., p. 113, pl. VII, fig. 5. Nieuw voor Nederland. Op de bovenzijde van de achtervleugels is de rand niet zwartachtig of bruinachtig, maar breed wit of witgrijs. Bij mijn exemplaar zijn de voorvleugels als bij *f. ultraangustimargo* Leeds. De vorm komt niet veel voor.

♀, Amsterdam, 4.VI.1950, in mijn collectie.

Scotia exclamationis L., *f. basilinea* nov. Vanuit de tapvlek loopt een zwarte streep naar de wortel.

Holotype: ♂, Amsterdamse Bos, 18.VI.1960, in mijn collectie.

f. marginata nov. Op de voorvleugels de ruimte tussen de golflijn en de franje veel lichter van kleur en scherp afstekend tegen de rest van de vleugels.

Holotype: ♀, Amsterdamse Bos, 23.VI.1960, in mijn collectie.

Calothysanis amataria L., *f. suffumata* Prout, 1913, in SEITZ, Großschm. der Erde 4 : 48. Nog niet uit Nederland vermeld. De grondkleur van alle vleugels grijsachtig bruin; de schuine rode lijnen nog flauw zichtbaar. De vorm is zeldzaam. De auteur noemt een exemplaar uit de collectie van J. GREENE en LOIBL vermeldt in *Bombus* 2 : 58, 1959, een ♂, dat in 1954 bij Hamburg gevangen is.

♂, Amsterdamse Bos, 4.IX.1960, in mijn collectie. Zie plaat, fig. 6.

Semiothisa liturata Clerck, *f. nigra* nov. Voorvleugels nagenoeg eenkleurig zwartachtig bruin, achtervleugels nagenoeg eenkleurig bruinachtig grijs, het wortelgedeelte iets lichter.

Holotype: ♂, St. Anthonis, 29.VII.1960, in mijn collectie. Zie plaat, fig. 7.

Peribatodes secundaria Schiff., *f. nigrata* Sterneck, 1924, *Lotos* 72 : 176. Geheel eenkleurig bruinachtig zwart, slechts de witte golflijn op voor- en achtervleugels scherp afstekend. De vorm is nieuw voor Nederland en in het Staatsbos

bij St. Anthonis blijkbaar niet zeldzaam. Ik ving daar in de tweede helft van juli 1960 van deze vorm 1 ♀ en 2 ♂♂, waaruit dus blijkt, dat de afwijking bij beide geslachten voorkomt. Afgebeeld is een ♀, St. Anthonis, 29.VII.1960, in mijn collectie, Zie plaat, fig. 9.

f. *contrasta* nov. Op de voorvleugels de ruimte tussen de eerste en tweede dwarslijn en op de achtervleugels het basale gedeelte, witachtig, fijn besprenkeld met bruine schubben en scherp afstekend.

Holotype: ♂, St. Anthonis, 25.VII.1960, in mijn collectie. Zie plaat, fig. 11.

Enige bijzonderheden kon ik bij sommige soorten vermelden dank zij de vriendelijke medewerking van de heer LEMPKE, waarvoor vanaf deze plaats mijn dank.

Summary

The following new forms are described:

Aricia agestis Schiff., f. *uniformata* nov. (fig. 3). The spots on the underside of all wings without white rings. Hindwings without the white streak.

Hipparchia semele L., f. *albipuncta* nov. (fig. 13). On the underside of the fore wings two clear white points, between the two normal eye spots and parallel to the outer margin. For the rest normal.

Pyronia tithonus L., f. *postalbipuncta* nov. The eye spot on the upperside of the hindwing not surrounded by a black ring.

P. tithonus L., f. *postcaeca* nov. The eye spot on the upperside of the hindwing without white centre.

Coenonympha pamphilus L., f. *bicolor* nov. (fig. 5). Both fore wings of another colour than the hindwings (pathological forms not included).

Scotia exclamationis L., f. *basilinea* nov. A black line runs from the claviform stigma to the base.

Scotia exclamationis L., f. *marginata* nov. The part on the fore wings between the submarginal line and the fringe paler and sharply contrasting.

Semiothisa liturata Clerck, f. *nigra* nov. (fig. 7). Fore wings almost unicolorous blackish-brown, hindwings almost unicolorous brownish-grey, basal part somewhat paler.

Peribatodes secundaria Schiff., f. *contrasta* nov. (fig. 11). The part of the fore wings between the first and the second transverse lines and the basal part of the hindwings are whitish, thinly speckled with brown scales and sharply contrasting.

Moreover the following forms are new to the Dutch fauna: *Polyommatus icarus* von Rottemburg, f. *albistria* Wright (fig. 10), *Aglais urticae* L., f. *quadripuncta* Birch (fig. 1), and f. *basi-milberti* Reuss (fig. 2), *Pararge aegeria* L., f. *conjuncta* Schneider (fig. 4), *Maniola jurtina* L., f. *antiultrafulvescens* Leeds, *Coenonympha pamphilus* L., f. *crassichevro* Leeds (fig. 8) and f. *postalbomargo* Leeds, *Calothysanis amataria* L., f. *suffumata* Prout (fig. 7), and *Peribatodes secundaria* Schiff., f. *nigrata* Sterneck (fig. 9).

Amsterdam-W. 1, Westlandgracht 175 II.

Verzoek. Sr. Pedro RAMÍREZ, Casilla 407, Talca, Chile, wenst correspondentie over, en ruil van insecten. Corresponderen in de Franse of Engelse taal.